

Studiehandledning

Röster i Värmland

Antologi av Bengt Hallgren

En bok för alla 1994

För antologin gäller, liksom för alla antologier i En bok för alla, att redaktören gjort ett personligt urval av texter för boken. *Röster i Värmland* innehåller bidrag av mer än 80 författare. De är ordnade kronologiskt från 1600-talet och fram till våra dagar och avslutas med Thomas Millroths beskrivning av skulpturen "Fågelmannen" i Arvika. Millroth är född 1947.

Många av bokens korta texter och inte minst redaktörens sinnrika inledningar kommer säkert att väcka lust att läsa mera. Beträffande det allra äldsta materialet kan det vara svårt att få fram böcker eller skrifter där utsnitten har hämtats. Men med hjälp av det kommunala biblioteket och i förlängningen länsbiblioteket kan studiecirkeln säkert få fram en hel del böcker som kan läsas i sin helhet. Målsättningen är att *Röster i Värmland* ska ge nya infallsvinklar till upplevelser och kunskaper om landskapet och dess skildrare och att ni som deltar i cirkelarna genom boken också ska hitta glimtar av vad vi, i brist på bättre uttryck, kan kalla Värmlands och inte minst värmlänningarnas särprägel.

Boken och handledningen kan ses som grundmaterial för cirkeln. Därutöver kan deltagarna fritt välja ut de författare som ingår i antologin och som ni vill läsa mer av. Boktips finns allra sist i studiehandledningen.

Första sammankomsten

Starta cirkeln genom att i samband med presentationen också inventera vilka kunskaper om Värmland som finns hos var och en, kunskaper om landskapet och dess författare, vad ni har läst och för övrigt känner till kring ämnet.

Bläddra igenom boken och diskutera om ni vill göra en fördjupning genom att beställa ett antal böcker från biblioteket, så att ni får tillgång till den helhet varur avsnitten hämtats. Oftast finns en titel angiven, antingen det är avsnitt ur en roman, ur memoarer, en diktsamling o s v.

Skulle ni ha svårt att bestämma vilka böcker ni vill använda i det här syftet finns en lista med boktips sist i handledningen.

Välj gärna antal titlar efter antalet deltagare i cirkeln. Lägg för säkerhets skull till några alternativ, om biblioteket inte kan skaffa just de titlar ni i första hand önskar. Gör en boklista att lämna in på biblioteket redan efter första sammankomsten. Då hinner varje deltagare få sin läs-uppgift och redovisa den innan cirkeln avslutas.

När ni bläddrat fram till redaktörens ”Slutsfans”, som handlar om Värmlands museum och bestämt er för att vid första tillfälle besöka detta, är det dags att planlägga hur ni ska redovisa de böcker om Värmland och av värmländska författare ni vill ha som bredvidläsning, för att få fler uppslag till diskussion och fördjupa de kunskaper ni fått genom smakproven i antologin.

Redovisningen underlättas självklart av att ni antecknar under läsningen. Då faller inte de viktigaste intrycken ur minnet, om det går en längre tid mellan läsning och redovisning.

Tre till fyra redovisningar av era läsoplevelser med ordentlig tid till diskussion brukar vara lagom att räkna med för en cirkelsammankomst. Men här kan naturligtvis ges utrymme för variationer beroende på förhållanden ni har just i er studiecirkel.

Andra och följande sammankomster

Varje avsnitt i *Röster i Värmland* inleds med data om författaren samt redaktörens personliga reflexioner. Enbart dessa kan i många fall ge uppslag till en intressant diskussion. Generellt rekommenderas därför att ni tar tillvara möjligheten att här få ovanliga och spännande ingångar till arbetet i studiecirkeln.

Med författarnamn och sidhänvisning kommer i det följande ett antal förslag till diskussionsämnen.

Torsten Rudeen sid 10 – 11

I diktens tredje vers, andra raden ”Var till sin hustru sank”

I femte versen, andra raden ”nu med er Amaryll..”.

- Diskutera hur uttrycken kan tolkas till vår vanliga nutidssvenska.

Carl von Linné sid 12– 14

Här finns ett utdrag ur *Nemesis Divina*, som börjar på sid 13 och slutar, något gåtfullt, med meningen ”Carlberg psalm 293”.

Nemesis Divina utgavs postumt och innehåller Linnés funderingar kring den gudomliga rättvisan, ett slags vedergällningslära, som illustreras i avsnittet i boken.

Det finns också många kända ordspråk och talesätt, som handlar om samma tankegångar, varför man får förmoda att inte bara Linné funderat över ämnet under årens lopp.

Hut går hem, Synden straffar sig själv, Den illa gör han illa far... o s v. Ni kan säkert bidra med fler exempel!

- Hur är det i ”verkliga livet”? Känner ni till exempel i stil med dem Linné refererar från sin samtid, där ”synden verkligen har straffat sig själv”? (För sånt' händer väl inte bara värmlänningar?)

Hänvisningen till psalm 293 avser troligen Jesper Svedbergs psalmbok av 1695. Nästan hälften av innehållet där kom mer eller mindre förändrat över i Wallins psalmbok av år 1819. Dock inte psalm 293.

Psalm 293 i den wallinska psalmboken återfinns vi under rubriken ”Förhållande till oss själva och nästan” och den lyder i sin första vers:

Salig du, vars hjärta lågar
Blott av renade begär,
Den sitt öga lyfta vågar
Till en Gud som helig är.
Då på dygdens väg han träder,
Herren honom styrka ger;
I sin renhet han sig gläder
Åt den blick, som allting ser.

Psalmen är skriven av Samuel Ödman. Den är av senare datum, men skulle onekligen den också ha varit något för Carlberg att begrundas. Nu har kanske någon i form av arvegods ett sällsynt exemplar av Jesper Svedbergs psalmbok från 1685, där den ”rätta” psalmen bör finnas. Ta i så fall med den och studera i cirkeln den text Linné avsåg.

På hemväg från sin resa i Västergötland passerar Linné Värmland och kommenterar brukspatronernas framfart i värmlandsskogarna.

- Hur har hans profetia slagit in?
 - Har ”barnebarnen fått anledning att sjunga bittra klagovisor” över skogsskövlingen, som Linné förutspår?
- (Bläddra fram till Erik Rosenberg sid 112 – 115 och läs om Värmlands storskog.)

Erik Gustaf Geijer sid 18

I diktantologin *Ordens musik*, En bok för alla, skriver Göran Hassler i anslutning till dikten ”På nyårsdagen 1838”:

”En av den svenska historiens största politiska bomber exploderade då själva symbolen för konservatismen, Erik Gustaf Geijer, gjorde en helomvändning och anslöt sig till det motsatta politiska lägret, liberalerna. Det var ett stort steg som väckte våldsamt uppståndelse. Mitt i stormens centrum, på nyårsnatten 1838 efter ett stort politiskt gräl, sammanfattade Geijer sina känslor i dessa sex rader – det klassiska uttrycket för den som måste följa sitt samvetes bud trots allt yttre tryck. I en enda enkel bild sammanfattar Geijer en hel livsuppfattning i vad som kallas ”en kampsång för inbitna individualister”.

På nyårsdagen 1838

Ensam i bräcklig farkost vågar
seglaren sig på det vida hav;
stjärnvalvet över honom lågar,
nedanför brusar hemsk hans grav.
Framåt! – så är hans ödes bud;
och i djupet bor, som uti himlen, Gud.

Minnen sid 20 – 21

- Är det så för de flesta av oss att vi gärna idealiserar vår hembygd i proportion till det avstånd i form av mil och år där vi befinner oss?
- Fundera över ert förhållande till hembygden: Bor ni kvar där?
- Om inte – varför lämnade ni den? Om så är – har ni ångrat er?

Eftersom Geijer föddes 1783 och Tegnér föddes 1782, således ett år tidigare och då båda blev 64 år, var Geijer i tillfälle att hålla minnestal över Tegnér, vid hans död 1846, se ”I Värmlands skogar”, sid 23.

Bengt Anderberg framställer Geijer som en björn i sin dikt på sid 24. I inledningen till den nämns att Geijer var känd för sina ”björnsmekningar”.

- Hur vill ni tolka uttrycket?

Esaias Tegnér sid 25

En av Tegnér's mest kända dikter är utan tvivel "Det eviga", där den inledande versen säkert känns igen:

Väl formar den starke med svärdet sin värld,
väl flyga som örnar hans rykten;
men någon gång brytes det vandrande svärd
och örnarna fällas i flykten.
Vad våldet må skapa är vanskligt och kort,
det dör som en stormvind i öknen bort.

Tegnér var kluven mellan en stark beundran för å ena sidan Napoleon som erövrade gick över Europa och å den andra den humanism, som var grundtonen i hela hans liv och gärning, först som professor i grekiska och sedan som biskop och förkunnare av kärlekens evangelium, skriver Göran Hassler i en kommentar till dikten i *Ordens musik*, En bok för alla.

Jämför med den samtida tyske diktaren Johann Wolfgang Goethe född 1749 – död 1832, vars verk ni hittar i svensk översättning på biblioteket.

Läs och diskutera avsnittet på sid 30, där Tegnér söker förklara sin "liderliga popularitet".

Läs för fördjupning *Den galne, men redlige Tegnér* av Bengt Hallgren (1972). Som brevidläsning rekommenderas också *Fritiofs Saga*.

Carl Jonas Love Almqvist sid 34 – 35

Den "tillfällige värmlänningen" Almqvist började arbeta på Skillingsfors bruk i Värmland, men köper sedan hemmanslotten Graf i Köla socken för att syssla med jordbruk och kallar sig dannemannen Love Carlsson. 19 månader senare återvänder han till Stockholm. Under tiden i Värmland skrev han berättelsen "Ormus och Ariman", som bygger på en gammal persisk myt. Det mest kända avsnittet i berättelsen är "Gatugångsreglementet", vilket finns med i En bok för allas samlingsvolym *Almqvist* sammanställd av Cecilia Sidenbladh.

Gunnar Ekelöf sid 36

Utdrag ur en artikel från den 5 maj 1959, där han framhåller Knut och Henrik Lilljebjörn för deras skildringar av herrgårds- och militärliv i gångna tiders Värmland.

- Vad har ni själva läst i ämnet?
- Diskutera Ekelöfs uppfattning om Selma Lagerlöfs roll i sammanhanget.

Gustaf Brusewitz sid 43

Då Nils Månsson Mandelgren besökte Södra Råda 1849 för att studera och rita av målningarna i kyrkan uppmanade han församlingen att inte riva den gamla kyrkan när de byggde en ny, utan sälja den, antingen till honom själv eller staten. 1859 beslöt också staten att inköpa Södra Råda kyrka i befintligt skick mot en köpesumma av 2 000 riksdaler.

- Från vilken tid är kyrkorna i era hemförsamlingar?
- Diskutera vad som är viktigt att bevara för kommande generationer!

Fredrik August Dahlgren sid 45

Säkert har de flesta i cirkeln sett någon version av skådespelet som teater eller som film.

Tage Erlander skriver i sina memoarer i avsnittet sid 191 att det framför allt var i Dahlgrens små dikter som ofta lästes, som man ”mötte det värmländska folket”. Därför betydde han mer än storheter som Geijer och Lagerlöf.

- Diskutera era egna upplevelser av ”Värmlänningarna”!
- Vad är ”Löpar-Nisse syndromet”?

Selma Lagerlöf sid 48

Berätta för varandra om de böcker av Selma Lagerlöf ni har läst och de bestående intryck ni har av dem.

Diskutera också avsnittet om Värmland på sid 49, där hon beskriver kampen mellan landskapet och befolkningen!

- Hur är det i dagens läge?
- Vem har för närvarande lyckats få övertaget?

Vill ni läsa hela boken där avsnittet om ”Gamla landsvägen” ingår, så är det *Kejsaren av Portugallien* av Selma Lagerlöf

Gustaf Fröding sid 57

Börja med att i cirkeln dela med er av vad ni läst och ev kan utantill.

- Vad känner ni mera till om hans liv och diktning?

Som kåsör är Fröding inte lika bekant för en större allmänhet som han är som poet. Läs och diskutera de exempel som finns på sid 64, 66 och 68!

Gerda Kjellberg sid 69

Gerda Kjellberg skriver om Gustaf Frödings sjukdomstid och hennes minnesbok *Hänt och sant* från 1951 borde vara intressant när ni väljer böcker till läsupdrag i cirkeln.

- Läs och diskutera *Harry Martinsons* text till Frödings minne sid 70 – 72.

Harald Kidde sid 73

Romanen som på svenska fick titeln *Järnbärrarland* var ett formexperiment. Hundra år av Värmlands historia skulle speglas i en pubertetsynglings feberdrömmar.

Som framgår av de korta textutdragen på sid 73, så sparade Kidde inte på krutet när han skildrade vad hanteringen av järnet åstadkom med de människor som arbetade i hyttor och smedjor.

- Har ni själva exempel på arbeten som farit illa fram med sina utövare?

Nils Collett Vogt sid 74

Författaren beskriver stämningen kring torget i Arvika en sommardag vid middagstid. Utdraget ur hans självbiografi är på norska. Läs igenom det korta avsnittet och diskutera de ord ni är tveksamma inför!

- Är hans beskrivning av den middagssovande småstaden något som kan passa in även på andra platser än Arvika?

Björn Ahlgrensson sid 75

I Svenska Turistföreningens årsskrift 1985 skriver Lars Löfgren följande:

”Obemärkt och i stort armod skulle Björn Ahlgrensson framleva sitt liv som värmlandsmålare. 1903 målar han tavlan *Skymningsglöd*. 80 år senare finns den på katalogomslaget till den stora skandinaviska utställningen Northern Light i USA. Med hjälp utifrån, som så många gånger förr i svensk kultur, börjar Sverige upptäcka en av sina mest särpräglade målare.”

- Kan ni ge andra exempel på konstnärer som rönt samma öde?

Skymningsglöd utgör omslagsbild till denna antologi.

- Studera bilden och diskutera de stämningar som var och en upplever!
- Ger bilden ett positivt anslag – ett negativt?

(Numera finns ett Rackstamuseum i Arvika – har någon i cirkeln haft tillfälle att besöka detta?)

Hjalmar Söderberg sid 83

I inledningen nämns två romanhjältar från Värmland, Carlsson i *Hemsöborna* och Arvid Stjärnblom i *Den allvarsamma leken*.

- Har ni exempel på andra romanhjältar eller hjältinnor som stammar från det värmländska landskapet?

Oscar Stjerne sid 86 och 87

Här ger Bengt Hallgrens inledning många infallsvinklar till diskussion. Fundera över vad det är som gör olika kulturyttringar ”folkkära”. I litteratur, bildkonst och, varför inte, de som förekommer på Svensktoppen!

Gustaf Schröder sid 90 – 91

Författaren har skrivit ett stort antal böcker om jakt- och friluftsliv.

Bläddra fram till sidan 147 och läs inledningen och John Landquists bidrag där. Det bygger på Schröders skildringar av livet som bruksbokhållare och flottningsschef i Värmland.

”Alla hade vi hästar” sid 147 – 149 bör fungera som en ypperlig diskussionsinledning till hur levnadsförhållanden förändrats under de senaste 100 åren. Lämplig bok att beställa från biblioteket: Gustaf Schröder *En bruksbokhållares minnen*.

Adolf Noreen sid 92 – 93

Här ges en intressant översikt kring landskapsnamn och ortnamn.

- Ofta har ju landskapet präglat ortnamnen – hur är det i ert eget landskap?
- Finns det speciella ändelser på ortnamn karaktäristiska för landskapet?

Sigge Bergström sid 108 – 109

Sägnen om Skogsfrun och andra mytiska väsen i olika skepnader har inte sällan varit huvudingrediens i muntligt berättande långt tillbaka i tiden.

- Har ni själva exempel på detta från er barndom och den trakt där ni växte upp?

Erik Rosenberg sid 112 – 115

Författarens avsnitt om ”Storskog” på sid 115 hänvisades till under avsnittet av Linné. Sök någon av Rosenbergs böcker på biblioteket. Då blir ni i tillfälle att konstatera om redaktören i sin inledning har rätt i att Rosenbergs fågel- och naturskildringar har speciella kvalitéer.

Peter Nisser sid 120 – 121

Nisser jämförs här med William Faulkner, amerikansk författare (1897 – 1962). Likheter finns i viss mån på den militära sidan. Faulkner deltog som flygare under första världskriget. Störtade vid västfronten och ådrog sig en svår höftskada. Han fick Nobelpriset 1949. Miljön i hans böcker är sydstaterna. Låna någon av författarnas böcker på biblioteket! Läs och jämför!

Nils Ferlin sid 124 – 132

Här har vi ännu en författare som ni säkert ur minnet kan citera någon dikt av. Gör det! Berätta för varandra vad ni för övrigt känner till om skalden, hans liv och leverne och vad känner ni till om Filipstad!

I ”Oxhälja” i Filipstad kan man också läsa om lagman Antonsson, samma som Linné talar om i *Nemesis Divina*. Även Tegnér finns nämnd och citerad i avsnittet. Det finns många mycket gamla marknadsplatser i Sverige där årliga marknader fortfarande anordnas, trots att de förändrat karaktär. Känner ni till några sådana? En känd skildring i litteraturen är den av Kiviks marknad i Fritiof Nilsson-Piratens *Bombi Bitt*. Jämför med dagens marknader, utbud och atmosfär!

På sidan 131 ger bokens redaktör en beskrivning av den naiva konsten och slutar med att konstatera att ”en grund av äkta oskuld måste till” i bilden, liksom i det skrivna, äkta pekoralet. Bilden av Lejonet av John Östman får illustrera den naiva konsten. Exempel på pekoral får ni i cirkeln själva bistå med. (Pekoral enl. ordboken: ”dum och löjlig skrift”).

Olle Strandberg sid 133 – 134

- Kom ni fram till några exempel på pekoral?

Annars kan ni ta hjälp av de exempel som finns på dessa sidor.

Det är naturligtvis inte helt lätt att versifiera hela den svenska historien. Frågan är om historien skulle vinna på det! Vad tycker ni?

Fredrik Böök sid 138 – 139

En fruktad recensent och ett stort namn i den svenska litteraturforskningen var Fredrik Böök på 30-talet och däromkring. Han, liksom komminister Malmgren (sid 122 – 123) och många andra, föll för den i Tyskland framväxande nationalsocialismens idéer och träffade också några av de mest framträdande nazisterna på hemmaplan. Hans entusiasm för Bofors framgång av avsnittet i boken.

- Har ni minnen av 30-talet själva?
- Kan ni ge exempel på andra författare och/eller kulturpersonligheter som också greps av nationalsocialismen på den tiden?

Gerda Kjellberg sid 141 – 143

Att Gerda Kjellbergs bok *Hänt och sant* kan vara intressant att läsa i sin helhet nämndes under rubriken ”Fröding”.

När hon skriver om skoljubileet i Kristinehamn berättar hon att hon älskade staden Kristinehamn så högt att hon inte vågade utsätta sig för sinnesrörelsen att återse den.

- Kan ni i cirkeln känna igen den reaktionen?
- Finns det någon plats ni har liknande känslor inför?

Karl-Erik Kejne sid 144 – 146

Pastor Kejne var inte bara emot synden. Han gav också anledning till uppkomsten av Kejnekommisionen, som tillsattes av regeringen 1950. Den hade till uppgift att undersöka polisens och andra myndigheters handlande i samband med förföljelser mot pastor Kejne, sedan denne ingripit mot en homosexuell grupp i Stockholm. I kommissionens utlåtande riktades bl a erinringar mot polisens undersökningar.

Detta var en av det tidiga femtiotalets ”affärer”.

- Har ni något minne av ”Kejne-affären” och den tidens massmediala bevakning av densamma?

John Landquist sid 147 – 149

Avsnittet togs upp i handledningen i samband med författaren Gustaf Schröder. Landquist har emellertid nederst på sidan 148 en inledande mening som ger en bra utgångspunkt för diskussion: ”Var tid har sitt överflöd och sin brist.” Landquist skrev detta under femtiotalet.

- Vad anser ni är dagens överflöd och bristvaror?

Tage Aurell sid 155 – 161

Även om Ingemar Hedenius står för textbidraget på sid 159 – 160, så behandlar det avsnittet också Tage A och ett högmässobesök med honom i Mangskogs kyrka. Förslag att låna på biblioteket av Tage Aurell: *Viktor* eller *Berättelser*.

- Läs och diskutera de olika avsnitten av och om Tage A!

Alf Henriksson sid 180

I Alf Henrikssons vers från 1971 beskriver han bruksarbetarna med ett positivt anslag. Jämför med Harald Kidde, sid 73.

Ord som dyker upp i sammanhanget är bruksanda, brukspatron, brukshandel osv.

- Vad bestod bruksandan egentligen av?
- Har någon i cirkeln läst om hur de typiska brukssamhällena fungerade eller har ni egna upplevelser från någon bruksmiljö?

På de senaste decennierna har det uppstått intresse att bevara även gamla fabriker och arbetsplatser som museer, för att visa gångna tiders arbetsmiljöer.

- Har ni besökt eller känner till platser där gammal bruksmiljö finns bevarad?

Stig Claesson sid 185 – 187

Nu har vi återigen exempel på den glorifierade uppväxtmiljön. En känd sångerska, som är född i Hagfors, vem det nu kan vara, har skönmålat samhället för stockholmsvännen. Han finner dock inget behag i Hagfors! Ett intryck som tydligen delas av den andre utsocknes besökaren.

Urstockholmaren ”Slas” har även skrivit om landsbygden. En bok som kan handla om Värmland,

där miljön är oidentifierad skogsbygd är *Vem älskar Yngve Frej?* Låna boken på biblioteket!

Tage Erlander sid 190 – 191

Första delen av Tage Erlanders memoarer handlar inledningsvis om hans uppväxt och skolgång. Där får man veta en hel del om Värmland och värmländska profiler.

Nederst på sid 191 finns en beskrivning av biskop J A Eklund i Karlstad. Han lär ha uttryckt följande, beträffande det religiösa klimatet i Värmland: ”Ingen själavård är möjlig i Värmland. Ena hälften av folket är mytomaner och den andra är poeter.”

Brodde Almer sid 195

Norsen är symbolfisken för Vänern, liksom rödingen för Vättern.

”Norsen kännetecknas av en slank kropp och stora tänder och ögon. Denna laxfisk har en gurkliknande lukt.”

Beskrivningen gör det naturligt att fundera över hur uttrycket ”Jag må vara skapt som en nors” uppkommit. Uttrycket används ju ofta i samband med en raskt följande negation: ”Jag må vara skapt som en nors om inte det är något skumt på gång...”

- Tror ni detta är ett talesätt som har sitt ursprung i trakterna kring Vänern?

Av texten framgår att de minsta fiskarna man fångade ”är som ordinärt stora knappnålar”. Man steker fisken orensad.

- Har ni andra exempel på fisk som fångas och används på samma sätt?

Per Kårberger sid 196 – 197

Studera kartbilden av Värmland – liknar den en fiol eller en ”slak, dinglande arbetslös näve, med ett slappt grepp kring ölburken Vänern” som i citatet ur inledningen?

Bengt Berg sid 200 – 202

Läs och diskutera ”Vad bjur ni för Värmland” och fundera över varför Bengt Berg valt att ge dikten formen av ett auktionsutrop!

Göran Tunström sid 211 – 219

Diskutera den utveckling från 60- och 70-talen som skisseras i inledningen!

- Vad var karaktäristiskt för 80-talet och vad vill ni beskriva som ”typiskt” för 90-talet, där vi nu befinner oss?

Förslag till fördjupning: Göran Tunströms *Prästungen* eller *Tjuven*.

Erik Bengtsson sid 220 – 223

Författaren är kanske för den icke idrottsintresserade en mindre känd person. Fotbollslaget i Degerfors har dock fostrat många stora spelare. Laget har hankat sig fram i högsta serien under ett par år och förhoppningsvis får det bli kvar.

Diskutera det inledande avsnittet om ”kulturen i Degerfors”.

- Anser ni att fotboll också är en kulturyttring så god som någon?

I sin beskrivning av Karlstad, provinshuvudstaden, ger författaren prov på ett sätt att skriva, som får läsaren att känna lukten av kolröken från fabriken och doften av pepparkakor i biskopsgården. Läs igenom avsnittet på nytt och plocka ut exempel på det bildspråk som ger avsnittet sin speciella ton, se t ex "Klarälven, denna Värmlands kotpelare..." osv

Lars Andersson sid 224 – 231

Karlstads uppbyggnad och atmosfär efter branden 1865 berörs i det första avsnittet. Det moderna Arvika med trasiga parkeringsautomater och storhandlande norrmän i det andra. De båda avsnitten ger verkligen anledning att ställa den ledande frågan:

- Var får man den mest fullödiga bilden av STADEN, dess stämning och atmosfär, skönlitteraturen eller facklitteraturen eller i den påkostade bilderboken från kommunens informationsavdelning?

Förslag till fördjupning: Lars Anderssons *Bikungskupan* eller *Vattenorgel*.

Elis Eriksson sid 236 – 237

Läs inledningen och avsnittet av Thomas Millroth på sid 248 om "Fågelmannen i Arvika".

- Diskutera också konstverket utifrån bilden på sid 249.

Gå sedan tillbaka till sid 236 och läs konstnärens *Självintervju* och *Appendix*.

- Diskutera avsnitten!

Robert Kangas sid 238 – 240

Läs avsnittet ur Kangas bok *Rötmånad* på sid 239 och 240.

Redan i avsnittets första stycke står det klart att vi befinner oss i en avfolkningsbygd.

- Hur har författaren lyckats inge läsaren den övertygelsen?
- Med vilka medel uppnår författaren den underliggande skräckstämningen i texten som följer?
- Har något hemskt redan hänt eller kommer det att hända?

Erik Beckman sid 242 – 245

Diskutera utifrån inledningen texterna på de följande sidorna.

- Anser ni att författaren är "oläsbar"?

Lars Löfgren sid 246 – 247

Läs och diskutera dikten.

- Vad handlar den om?
- Vilka känslor framkallar den?
- Har den ett positivt eller negativt anslag?

BOKTIPS FÖR BREDVIDLÄSNING

Carl von Linné: *Nemesis Divina* (1968)
Erik Gustaf Geijer: *Minnen* (ur samlade skrifter)
Esaias Tegnér: *Fritiofs saga* (pocket 1994)
Bengt Hallgren: *Den galne, men redlige Tegnér* (1972)
Knut och Henrik Lilliebjörn: *Hågkomster* (1911)
Tage Erlanders memoarer, första delen
Gustaf Schröder: *En bruksbokhållares minnen*
Erik Rosenberg *Uvberget och tjäderskogen* (eller annan titel)
Peter Nisser: *De försvunna eller Träslottet*
William Faulkner: *Stormen och vreden*
Olle Strandberg: *Pegas på villovägar*
Gerda Kjellberg: *Hänt och sant*
Tage Aurell: *Viktor eller Berättelser*
Stig Claesson: *Vem älskar Yngve Frej?*
Bengt Berg: *Katta är som Leeds* (dikter)
Göran Tunström: *Tjuven eller Prästungen*
Erik Bengtsson: *Vad rätt du tänkt*
Lars Andersson: *Bikungskupan eller Vattenorgel*

Landskapsböcker om Värmland från andra förlag: Värmland, Utbildningsförlaget Brevskolan, STF:s årsskrifter 1928 och 1985.